

posebno lahko glasovati. Zatorej se Plenerju prav nič ni bati, da bi z davčno reformo zaradi konservativcev v manjšini ostal. Slovenski koaliranci ga bodo tudi gotovo podpirali, vsaj že sedaj na dolgo in široko razlagajo ugodne strani Plenerjeve davčne reforme. Baš to ponižanje davkov bodo skušali izkoristiti si proti narodni stranki.

Vprašanje je pa tudi veliko, če se bodo nemški konservativci upali glasovati proti davčni reformi. Le pomislite, kako ugodno orožje dajo v roke vsem nasprotnikom katerih se jim že sedaj v planinskih deželah ne manjka. Liberalci jim niso tako nevarni, kakor krščanskim socialistom, a marsikak okraj jim utegnejo odtrgati nemški nacionalci in pa nemški „Bauernbund“, ako bodo glasovali proti ponižanju davkov nižjim stanovom. Vidi se torej, da so sedaj nemški konservativci precej v škripcih.

Novi državni zbor bode potem precej drugačen in brez skrbi bodo liberalci očitneje potem pokazali svojo barvo. Nemški konservativci in pa slovenski koaliranci jim ne bodo več potrebni in se jih bodo lepo otresli. Grof Hohenwart se pa tudi umakne, ko tako nemškim liberalcem pripomore do popolne zmage. Volilna reforma seveda bode tedaj vstala zopet iz groba in bode tudi hitreje napredovala nego sedaj. Liberalci in Poljaki jo bodo lahko s češkimi veleposestniki vred lepo prikrojili po svoje, da še bolj potlačijo vse krščanske življe. Tako se utegne napraviti najlepša podlaga za kako protickerkveno zakonodajo. Jedino upanje, katero moramo imeti je, da oni faktor, ki hoče, da se volilna pravica razširi, ne bode pustil, da se to vprašanje zavleče do druge zakonodajne dobe. Tako je še mogoče, da se prepreči druga liberalna doba v Avstriji, v kateri bi nas liberalci ne bičali le z biči, temveč s škorpionji.

Politični pregled.

Deželni zbori začeli so svoje delo. V tem zasedanju bodo v njih prišle mnoge jako važne stvari na vrsto. V češkem deželnem zboru bodo Nemci zopet sprožili misel, da se mesto sedanje kmetske in mestne kurije za volitev v deželni zbor, vpeljeta češka in nemška kurija, tako da bodo Nemci lahko spravili nekaj svojcev v deželni odbor. Sedaj sta voljena dva Nemca v deželni odbor, pa le od vsega zbora s pomočjo veleposestnikov. Mi dvomimo, da bi Čehi v to privolili. Na videz je zahteva Nemcev opravičena, v resnici bi pa privela do nemške večine v deželnem odboru. Pomisliti je, da veleposestniki se vedno bolj nagibljejo na nemško stran in so zlasti nasprotni Mladočehom. Ker pa pri novih volitvah pride zopet več Mladočehov v deželni zbor, bi zaradi tega veleposestniki utegnili se Nemcem pridružiti. Prav lahko bi se zgodilo, da bi bili tudi iz skupnega zbora zopet Nemci voljeni v deželni odbor, zastopnika veleposestva bi seveda tudi Nemce podpirala, potem bi Nemci imeli večino v deželnem odboru. Za tak sklep treba dvetretjinske večine, in bodo Čehi lahko preprečili. — V štajarskem deželnem zboru bodo Nemci spravili vprašanje o celjski gimnaziji v razgovor. Nadejajo se, da s tem pripravijo vlado, da opusti zahtevo osnove celjske gimnazije. Ta sklep bode vsekako močno vplival na zedinjeno levico. Vlada ga bode pa tudi težko popolnoma prezirala, ker je učni minister sam se izjavil, da se bode v tacih stvareh oziral tudi na deželne zbore. Res je, da konservativni Slovenci

potem lahko onemogočijo volilno reformo. Kdo pa ve, če je levici kaj ležeče na tem, da se volilna reforma izvrši. Morda ne zadosti, vsaj je njej le v korist, ako se volilna pravica ne razširi. — V vseh deželnih zborih bode se sprožilo vprašanje o volilni reformi. Gotovo se pa v tem oziru stavili različni nasveti in stavile različne resolucije. S tem se bode to vprašanje le še zmedlo. — Tirolski in predarelski deželni zbor se bodeta zopet posvetovala o novem deželnobrambovskem zakonu. V zadnjem zasedanju nista mogla te zadeve rešiti, ker sta hotela vanjo vsprejeti nekatere določbe glede dvoboja, mučenja vojakov in posvečenja praznikov, ki pa niso ugajale vojaški upravi. Sedaj se bodo pa dotične določbe najbrž še iz zakona izpustile, in sklenilo se v obliki resolucij, na katere se seveda vojaška uprava ne bode ozirala.

Slovenska šola v Velikovcu. — Nemce je grozno pretresla novica, da družba sv. Cirila in Metoda osnuje slovensko šolo v Velikovcu. Posebno bode pa jim ta šola še zaradi tega zoprna, ker jo bodo vodile šolske sestre. Liberalci so veliki nasprotniki vseh šol, v katerih poučujejo redovnice ali redovniki. Da bi osnovo slovenske šole preprečili, je okrajni šolski svet sklenil, da se uvede na dosedanja šoli v prvem in drugem razredu slovenski učni jezik. Seveda zaradi tega Slovenci še ne smemo opustiti osnove slovenske šole, kajti to Slovincem ne zadostuje, kar je okrajni šolski svet ukrenil, in bi tudi gotovo takoj preklical, ko bi „Družba sv. Cirila in Metoda“ opustila osnovo slov. šole. Velikovški okrajni šolski svet je pa s svojim sklepom naravnost priznal, da je v Velikovcu slovenska šola potrebna. Boji se namreč že, da bode po osnovi slovenske šole sedanja šola se močno izpraznila. Slovenci pa koroške Nemce pač že predobro poznamo, da bi se dali od velikovškega okrajnega šolskega sveta zapeljati.

Porotniki v Istri. — V italijanskem taboru je grozen krik, ker so se mej porotnike vpisali v Istri nekateri Slovani. Kakor zaradi dvojezičnih napisov, tako sedaj podpisujejo protest proti sestavi seznama porotnikov. Dosedaj so v Istri bili jedini Italijani porotniki, če tudi slovanščine niso znali. Sedaj, ko imajo prednost večši obeh deželnih jezikov, bode večina porotnikov Slovani, kajti Italijani le redko kateri zna oba deželna jezika. Da je pravično, da porotniki vselej razumejo, jezik zatožencev, je menda pametnim ljudem že davno jasno, le isterskim Italijanom to ne gre v glavo. Ker so zmagali v vprašanji o dvojezičnih napisih, nadejajo se, da bodo tudi v tej stvari. Nemogoče to pač ni.

Goriška notarska zbornica je sklenila, da mora notranji uradni jezik biti samo laški. Tudi slovenski notarji bodo torej morali imeti laške knjige in zapisnike. — Odvetniška zbornica v Gorici je pa sklenila protest na pravosodno ministerstvo zaradi poslovanja pri sodiščih na Primorskem.

Wekerlovo ministerstvo je palo, to je najvažnejša politična novica na Ogerskem. Kako bode novo ministerstvo, se ničesa še ne ve. Wekerle sam je baje odločno se izrekel, da v novo ministerstvo ne vstopi. Priporočil je vladarju dolgo vrsto oseb, s katerimi naj se posvetuje o sestavi nove vlade. Mej priporočenimi pa seveda ni nobenega skrajnega levičarja. Zaradi tega pa skrajna levica hudo napada Wekerla in vso liberalno stranko in preti z najhujšo opozicijo. Skrajna levica bi bila najrajše videla, da bi bil cesar tudi Košuta vprašal za svet, koga naj pokliče pri sestavi nove vlade. Sedanja ministerska kriza ima baje namen, če le mogoče sklopiti močno večino proti skrajni levici, da se potem začne najodločnejši boj proti skrajnim levičarjem. Pred vsem se bode poskušalo narediti zvezo mej sedanjo vladno in pa mej narodno stranko. Kdo bode novi ministerski predsednik, se ne ve, a gledalo se bode na to, da bode kak mož, kateri se bode upal odločno upreti skrajni levici.

Francija. — Minule dni se je vršila pred vojnim sodiščem v Parizu obravnava proti kapetanu Dreyfuss-u, ki je zatožen, da je iz arhiva vojnega ministerstva izmaknil neke

spise in iste izročil nekemu nemškemu agentu. Zatožba se glasi toraj na izdajstvo domovine. Dreyfuss je tajil dejanje, a sodišče ga je na podlagi mnogih neovrgljivih dokazov obsodilo na dosmrtni zapor. — Zbornica poslancev je volila svojim predsednikom namesto pred kratkim umrlega Burdeau-a radikalca Brisson-a. Ta izvolitev je zmaga radikalnih elementov. Brisson je poznata politiška oseba. —

Italija. — Crispi je še vedno ministerski predsednik. Ko bi se bilo kje drugod proti kakemu državniku kaj takega pripetilo, kakor se je proti Crispiju v Italiji, da so ga obdolžili goljufij in sleparstva, na mah bi bil postal nemogoč državnik. V korumpirani Italiji pa ni tako. Kralj si ne zna pomoči, ker ve, da če Crispija odslovi in pozove koga drugega za prvomestnika vladi, da ne bo naredil nobene dobre premembe, kajti znano mu je, da imajo vsi prvi italijanski politikarji v finančnih zadevah nečiste roke. — Komisija senatova, ki je pregledala Giolittijeve papirje, izjavila je, da ni našla nič posebnega in razprave vrednega v njih. Stvar se bo torej potlačila. Zares prelepe razmere v ti blaženi Italiji.

Obrtnija.

Električna razsvetljava v Ljubljani.

(Dalje.)

Po Schuckertovem projektu bi šel nadzemeljski daljnovod čez Kleče, kjer bi stali prvi veliki transformatorji, znižujočo tokovo napetost s 15 000 na 2200 voltov. Od Kleč do sv. Krištofa bi tekla električni tok po žicah v zraku razpetih, od sv. Krištofa po mestu pa v glavnem kablju pod zemljo. Namesto raznih po ulicah razvrščenih transformatorjev druge vrste predlaga Schuckert za pretvoritev tokov napetosti s 2200 na 220 voltov posebne dinamo-električne stroje (Wechselstrom-Gleichformermaschinen). Ti stroji bi morali stati v posebni postaji, v središču mesta, n. pr. v mestni hiši. Iz transformatorske postaje bi se tok raztekal po razdelitveni mreži na vse strani mesta. Konsumenti bi po Schuckertu dobivali po 220 voltov napete toke.

Siemens in Halske pa v svojem projektu nimata prve postaje za pretvoritev tokove napetosti. Po njenem načrtu bi dinamo-električni stroji v centrali dajali 5000 voltov napete toke, ki bi tekli iz centrale do periferije mesta, v notranje dele mesta pa deloma po žicah v zraku napetih, deloma po kabljih pod zemljo. Siemens nasvetuje namreč za elektro-vodno mrežo le v notranjem delu mesta in obljudenih ulicah in cestah pa v zraku razpete žice, kakoršne nahajamo pri tetegrafu.

Glavna elektro-vodna mreža se končuje na raznih krajih, in kakor nanese potreba, v transformatorje druge vrste, kakor pri Ganzovem projektu.

Razdelilna mreža se pričenja tako, kakor pri Ganzovem projektu pri transformatorjih druge vrste, razločuje se pa od one v tem, da bi bila v stranskih ulicah in cestah napeljana po zraku.

Navedeni trije projekti razločujejo se gledé oblike ali vrste električnih tokov, katere predlaga jedna ali druga tvrdka. Tvrdka Ganz & Comp. rabi pri vseh svojih napravah toke, ki izpreminjajo vrstivno svojo mer in

imajo le jedno fazo, jednofazno mer izpreminjajoče toke; drugi dve tvrdki pa imata take, ki izpreminjajo mer, a imajo tri faze.

Za prevajanje jednofaznih mer izpreminjajočih tokov zadoščata dve žici, za prevajanja večfaznih tokov pa je treba treh, sicer nekoliko tanjših žic. Ako bi se glavna in razdelilna elektro-vodna mreža po vsem mestu naredila iz kabljev, znašali bi troški za ono napravo po projektu Ganz & C. 633.000 gld., Siemens & Halske 650.000 gld. in Schuckert & Comp. pa malo ne 770.000 gld.

Tvrdki Siemens in Schuckert sta izdelali poleg doslej omenjenih projektov še posebej po jeden projekt za isti učinek z uporabo parne kot gonilne sile. Za projekt z uporabo para je izračunal Siemens vse stroške na 400 000 gld., Schuckert na 521.000 gld. Parna sila bi morala biti v središču mesta v bližini frančiškanske cerkve. Poleg parne sile jemljeta Siemens in Schuckert v poštev tudi akumulatorje. Oba sta v tem slučaju uporabljala v isto mer tekoče toke.

Ko je odsek za električno razsvetljava vzel v pretres teh pet načrtov, je kmalu spoznal, da more o njih izreči definitivno svojo sodbo samo takrat, ako se vsaj nekateri njegovi člani na lici mesta osebno prepričajo o ureditvi vspevanja jednacij električnih central. Vsled tega je sklenil, da gredo nekateri njegovi člani pregledovat električne naprave v mestih Tridentu, Inomostu, Solnogradu, na Dunaju in Budimpešti. Odbrani so bili za to potovanje gospod deželni inženir V. Hrasky, gospoda ravnatelja Šubic in Angrej Senekovič. Vsem trem sta predstojnika preblagorodni g. deželni predsednik in veleblagorodni g. deželni glavar na prošnjo dovolila potreben dopust, za katero prijaznost jima izreka odsek zahvalo. Imenovanim trem članom pridružil se je tudi mestni župan. Ta četvorica je potovala od 7. do 19. novembra. Povsod je bila prijazno sprejeta, povsod so jej radi kazali naprave ter dajali vsa pojasnila, katera je želela. Časa ni, da bi članom v občinskem svetu obširno razlagal ureditev posameznih naprav, katere smo ogledali, le to lahko konstatujem, da električna naprava povsod dobro funkcionirajo in vspevajo, in da je občinstvo ž njimi jako zadovoljno, kar najbolje spričuje to, da se število prejemnikov povsod hitro množi.

Na svojem potovanju proučili smo sedem električnih naprav, izmed katerih se (v Tridentu in Solnogradu) dve poslužujeta vodne, vse druge pa parne kot gonilne sile. Prišli smo do prepričanja, da ne bi za naše razmere ugajal nobeden izmed petih projektov, katere imamo pred seboj. To pa iz naslednjih razlogov:

Proti projektu za uporabo vodne sile pri Jami govoré finančni in tehnični razlogi. Kakor sem popreje omenil, treba bi bilo za električne razsvetljava s centralo na Jami investirati kapitala okolu 700 tisoč gld. ali pa še več. Malo verjetno je pa, da bi se ta kapital vže v prvem času obrestoval ali amortizoval. Krajevne razmere pri Jami se jako razlikujejo od krajevnih razmer v Inomostu in Tridentu, kjer imajo jednake centrale. V